

Vooruitblik Europa 2022

Voorwoord

Voor u ligt de jaarlijkse Vooruitblik Europa van de vier provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland. Hierin kunt u lezen wat ons het komende jaar te wachten staat aan nieuwe beleidsinitiatieven vanuit Europa en waar wij zelf op inzetten richting Europa. Ook treft u een terugblik aan op de belangrijkste Europese ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

2021 was een cruciaal jaar voor het klimaat. Wereldwijd worden de gevolgen van klimaatverandering steeds tastbaarder. Ook in Nederland zien we extreme regenval en overstromingen, maar ook neerslagtekorten, terwijl andere delen van Europa kampen met extreme hitte en bosbranden.

De huidige Europese Commissie heeft bij haar aantreden in 2019 de urgentie om ons gedrag aan te passen centraal gesteld. In haar politieke programma staat op plaats één de Europese Green Deal, de ambitie om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met ten minste 55 procent te verminderen en om in 2050 het eerste volledig klimaat neutrale continent ter wereld te zijn. Om deze doelstellingen te bereiken, presenteerde de Europese Commissie (EC) in 2021 voorstellen op het gebied van klimaat, energie, grondgebruik, vervoer en belastingen. Met dit ambitieuze "Fit for 55"-pakket lanceert de Europese Commissie instrumenten die nodig zijn om de Europese Unie om te vormen tot een duurzame en welvarende samenleving met een moderne, hulpbronnenefficiënte en concurrerende economie.

Klimaatverandering heeft invloed op de provincies. Kerntaken als regionale ontwikkeling, land- en tuinbouw, biodiversiteit, natuur, mobiliteit en ruimtelijke ordening worden direct geraakt door de opgave waarvoor klimaatverandering en aantasting van het milieu ons stelt. De provincies hebben dan ook een sleutelrol voor een effectieve uitvoering van dit Europees beleid. Het Fit-for-55-pakket kent een brede mix van doelstellingen, regelgeving en financiële steunmaatregelen met vele dwarsverbanden tussen de verschillende dossiers die steeds nauwer met elkaar verweven raken. De provincies zijn in dit complexe krachtenveld aan zet om vanuit hun eigen rol en kracht te zorgen voor een goede regie van deze opgave. 2022 belooft dan ook een zeer interessant Europees jaar te worden, waarin wij ons opnieuw met volle energie zullen inzetten.

Michiel Rijsberman
Gedeputeerde Provincie Flevoland
Voorzitter Bestuurlijk Overleg Europa Randstadprovincies

Bestuurlijk Overleg Europa Randstadprovincies

De samenwerking op Europese zaken tussen de Randstadprovincies valt bestuurlijk onder de verantwoordelijkheid van de Europagedeputeerden van de vier provincies. Zij komen tenminste tweemaal per jaar bijeen om actuele EU-zaken te bespreken en informatie te delen. Zij zijn actief in het Comité van de Regio's, waarbinnen zij elk in een andere commissie zitting hebben. Onderling hebben zij relevante EU-dossiers verdeeld, rekening houdend met de commissieverdeling binnen het Comité van de Regio's.

Michiel Rijsberman – voorzitter

Gedeputeerde Flevoland

Comité van de Regio's: Commissie Territoriale Samenhang en EU-begroting (COTER)

EU-dossiers: Regionale ontwikkeling, transport en mobiliteit, EU-begroting

Ilse Zaal

Gedeputeerde Noord-Holland

Comité van de Regio's: Commissie Natuurlijke Hulpbronnen (NAT)

EU-dossiers: Land- en tuinbouw, Platteland en Natuur, Voedsel

Robert Strijk

Gedeputeerde Utrecht

Comité van de Regio's: Commissie Sociaal Beleid, Onderwijs, Werkgelegenheid, Onderzoek en Cultuur (SEDEC)

EU-dossiers: Duurzame en Gezonde Leefomgeving

Jeannette Baljeu

Gedeputeerde Zuid-Holland

Comité van de Regio's: Commissie Economisch Beleid (ECON)

EU-dossiers: Industrie en Midden en Klein Bedrijf (MKB), Energie

Inleiding

Samenwerking in Brussel

De samenwerking van de Randstadprovincies in Brussel is gericht op het signaleren van relevante nieuwe beleidsontwikkelingen. Het team in Brussel volgt nieuwe ontwikkelingen op de Europese agenda continu en analyseert voorstellen of consultaties en initiatieven om te bepalen of er inzet nodig is vanuit de provincies. De belangrijke dossiers zijn daarbij verdeeld over de vier provincies. Door deze onderlinge dossiervedeling kunnen we doelmatiger en doeltreffer optreden. Het geeft de Brusselse vertegenwoordigers de mogelijkheid om specifieke kennis en ervaring op te bouwen en tegelijkertijd een stevig netwerk te creëren en onderhouden in Europa.

Naast de samenwerking in Randstadverband, werken wij in Brussel samen met de acht andere provincies in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP). We trekken samen op bij dossiers die voor alle twaalf provincies van belang zijn en waarvoor een gemeenschappelijk standpunt geldt. Dit gemeenschappelijke standpunt wordt doorgaans in Interprovinciaal verband (IPO) vastgesteld.

Belangrijke Europese thema's in 2022

Op 19 oktober 2021 presenteerde de Europese Commissie haar werkprogramma voor 2022 (ECWP22). Met dit werkprogramma gaat de Europese Commissie verder op de ingeslagen weg om van Europa tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent ter wereld te maken en om digitale transformatie van de EU tegen 2030 te realiseren. Daarnaast is het werkprogramma gericht op de volgende stappen om economisch sterker uit de COVID-19-crisis te komen.

Op basis van het werkprogramma 2022 van de Europese Commissie en de Europastrategieën of Europese actieplannen van de vier provincies, hebben we thema's geïdentificeerd die het komende jaar centraal staan in de Randstadsamenwerking. Het gaat om onderwerpen die voor alle vier de provincies belangrijk zijn en waarop wij nieuwe Europese ontwikkelingen verwachten die van invloed (kunnen) zijn op de provincies. Het gaat om de twee doorsnijdende thema's Klimaat en Digitalisering en zes inhoudelijke thema's.

De groene transitie en de digitale transitie zijn de twee grote prioriteiten die centraal staan in het politieke programma van de Commissie Von der Leyen. Om deze "twin transition" te kunnen realiseren heeft de Europese Commissie in 2020 en 2021 al veel nieuwe initiatieven en herzieningen van eerdere wetgeving voorgesteld die concrete uitwerking geven aan de centrale doelstellingen op het gebied van klimaat en digitalisering. Het gaat om maatregelen op een groot aantal onderwerpen en die raken aan vrijwel alle sectoren van de economie. In het ECWP22 zijn nog eens 42 nieuwe beleidsinitiatieven en 26 herzieningen aangekondigd voor 2022, die voortborduren op de ingeslagen weg. De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland hebben gezamenlijk een analyse gemaakt van het ECWP22 en die voorstellen eruit gefilterd die van invloed (kunnen) zijn op de provincies. In 2022 verwachten we vooral ontwikkelingen op de volgende zes inhoudelijke thema's:

1. Duurzame en gezonde leefomgeving (milieubeleid);
2. Voedsel, land- en tuinbouw, platteland, natuur en biodiversiteit;
3. Duurzame energie;
4. Industriebeleid en MKB;
5. Regionale ontwikkeling en de Europese Begroting;
6. Transport en mobiliteit.

Deze zes thema's vormen de kern van de Randstadsamenwerking in Europa. Het zijn Europese thema's die voor alle vier de provincies relevant zijn en die direct raken aan de kerntaken en

maatschappelijke doelstellingen van de provincies. De Europese ontwikkelingen op deze zes onderwerpen worden nauwlettend gevolgd en eventuele consequenties voor de provincies worden gesignaleerd en kennis hierover wordt tussen de vier provincies gedeeld. Onderstaand treft u per thema een nadere toelichting aan, waarin naast een vooruitblik naar 2022 ook een korte terugblik op 2021 is opgenomen.

Ten slotte willen we benadrukken dat de Vooruitblik 2022 relevante onderwerpen beschrijft die passen in de vastgestelde kaders van het Europebeleid in de Randstadprovincies. Toch is het slechts een selectie uit de Europese voorstellen voor de komende jaren. Zodra een nieuw voorstel is aangekondigd, starten de medewerkers van de Randstadprovincies in Brussel met het volgen van dit voorstel en het signaleren van relevante onderdelen voor provincies en het delen van kennis hierover.

Doorsnijdend thema Klimaat

Terugblik

Op 11 december 2019 werd de Europese Green Deal gepresenteerd en op 28 juni 2021 werd de Europese Klimaatwet aangenomen door de Europese Raad. De Klimaatwet is de juridische basis voor de Green Deal en met dit akkoord zijn de klimaatdoelstellingen voor de komende 30 jaar in Europese wetgeving verankerd. Om de CO₂-reductiedoelstelling voor 2030 te ondersteunen en de weg te effenen om in 2050 het eerste klimaatneutrale continent te zijn, is op 14 juli 2021 een reeks aan maatregelen gepresenteerd onder de noemer “Fit for 55”. Dit Fit for 55-pakket, met grote impact voor de provincies, is een zeer omvangrijk voorstel en heeft betrekking op maatregelen op het gebied van klimaat, energie, grondgebruik, vervoer en belastingen.

Vooruitblik 2022

De Europese Klimaatagenda staat in 2022 vooral in het teken van de doorlopende onderhandelingen over het Fit for 55-pakket. Daarnaast onderneemt de Europese Commissie in 2022 ook een aantal nieuwe initiatieven, zoals de herziening van de EU-regels inzake gefluoreerde broeikasgassen.

Het Actieplan voor de circulaire economie geldt als één van de belangrijke bouwstenen van de Green Deal. Als onderdeel hiervan wordt in 2022 het “Plastic pakket” verwacht. Dit pakket zal een beleidskader bevatten ten aanzien van bio-based, biologisch afbreekbaar en composteerbaar plastic, restricties op opzettelijk toegevoegde microplastics en maatregelen om de emissie van microplastics in het milieu te reduceren. In het derde kwartaal van 2022 wordt een wetgevend initiatief verwacht inzake het recht van consumenten op reparatie van elektronische apparaten.

Relevantie provincies

In eerste instantie zijn het de lidstaten die te maken krijgen met de bindende maatregelen uit de Klimaatwet, waarbij de provincies op hun beurt weer te maken krijgen met de uitvoering van de maatregelen. De klimaatambities raken aan diverse maatschappelijke opgaven van de provincies, zoals het milieu- en industriebeleid. Het HNP-bestuur heeft besloten om het thema Klimaat in HNP-verband op te pakken. Dit betekent dat de twaalf provincies en het IPO samen op trekken bij de belangenbehartiging, signalering, informatie en advisering op dit thema. Daar waar relevant, wordt het thema Klimaat ook door de Randstadvertegenwoordigers opgepakt binnen de zes inhoudelijke dossiers.

Doorsnijdend thema Digitalisering

Terugblik

In februari 2020 presenteerde de Commissie een overkoepelende aanpak om vorm te geven aan de digitale toekomst van Europa. Het doel van de digitale omwenteling is enerzijds mensen en bedrijven

optimaal laten profiteren van digitale technologie en anderzijds technologie zoveel mogelijk laten bijdragen aan het bereiken van een klimaatneutraal Europa tegen 2050.

Als onderdeel van de brede Europese digitaliseringsstrategie, lanceerde de Europese Commissie in maart 2020 de Data en Artificial Intelligence strategie. Het eerste onderdeel van die datastrategie is de Data Governance Act van november 2020. De centrale doelstelling hiervan is het makkelijker en betrouwbaarder maken van datadelen tussen landen en sectoren binnen de EU.

Op 9 maart 2021 stelde de Europese Commissie de “*European way for the digital decade*” vast met de concrete digitale doelstellingen van de EU tegen 2030. Een van de belangrijkste doelstellingen van dit ‘digitale kompas’ is de digitale infrastructuur aanpassen aan de hoogste eisen van veiligheid, snelheid en duurzaamheid.

Vooruitblik 2022

Om de digitale doelen voor 2030 te realiseren, zal de Commissie in 2022 met een aantal nieuwe wetgevende voorstellen komen. Begin 2022 wordt de Datawet verwacht. Dit is het tweede voorstel uit de EU Datastrategie van maart 2020. Deze Datawet heeft als doel om het delen van data tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en overheden te bevorderen. In het derde kwartaal komt de Commissie met een voorstel voor een 'Cyberweerbaarheidswet' en een voorstel voor het verbeteren van digitale vaardigheden via het onderwijs. Dit zijn belangrijke voorstellen die effect hebben op de regionale economie.

Relevantie provincies

De digitale transformatie raakt aan de dienstverlening en diverse maatschappelijke opgaven van de provincies, zoals mobiliteit en het faciliteren van digitale innovatie in de regionale economie. Het HNP-bestuur heeft besloten om het thema digitalisering in HNP-verband op te pakken. Daar waar relevant, wordt het thema digitalisering ook binnen de Randstadsamenwerking opgepakt binnen de zes inhoudelijke dossiers.

Inhoudelijk thema 1: Duurzame en gezonde leefomgeving (milieubeleid)

Het dossier Duurzame en gezonde leefomgeving gaat over vervuiling van water, lucht en grond en geluidsoverlast en de schade die hieruit voortvloeit voor het milieu en onze gezondheid. Het beschermen van onze ecosystemen en van de gezondheid en het welzijn van de Europese burgers vormen de belangrijkste uitgangspunten van het Europese beleid.

Terugblik

Op 14 oktober 2020 publiceerde de Europese Commissie het 8e milieuactieprogramma (8e MAP). Dit actieprogramma dient als leidraad voor het Europese milieubeleid tot 2030. Het 8^e MAP bouwt voort op de klimaat- en milieudoelstellingen van de Green Deal.

Op 12 mei 2021 verleende de Europese Commissie goedkeuring aan het EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul, ofwel de Nulvervuilingsambitie. Hierin wordt een geïntegreerde visie voor 2050 vastgelegd: een wereld waarin verontreiniging wordt teruggedrongen tot een niveau dat niet langer schadelijk is voor de menselijke gezondheid en natuurlijke ecosystemen, en de stappen om dat te bereiken.

Vooruitblik 2022

Als onderdeel van de Nulvervuilingsambitie, zal de Europese Commissie in 2022 de wetgeving herzien voor de luchtkwaliteitsnormen. Deze normen worden daarmee beter in lijn gebracht met de advieswaarden van de Wereld Gezondheidsorganisatie. De herziening is daarnaast bedoeld om het EU-beleidskader voor schone lucht te verbeteren, voortbouwend op de lessen die in 2019 zijn getrokken uit de geschiktheidscontrole van de EU-wetgeving inzake luchtkwaliteit.

Daarnaast, eveneens als onderdeel van de Nulvervuilingsambitie, zal de Europese Commissie in 2022 de lijsten herzien van stoffen die het oppervlakte- en grondwater verontreinigen. In het bijzonder zal gekeken worden naar chemische stoffen. Wanneer een stof wordt toegevoegd aan de lijst van verontreinigende stoffen, zijn de lidstaten verplicht de emissies van die stoffen in het water te verminderen of uit te faseren.

In 2022 en 2023 is opvolging gepland van de evaluatie van de Richtlijn Omgevingslawaai uit 2002. Het doel van deze richtlijn is een gemeenschappelijke aanpak te bepalen om de schadelijke gevolgen van blootstelling aan omgevingslawaai te vermijden, te voorkomen of te verminderen.

Relevantie provincies

De aanpak van milieuproblematiek wordt steeds complexer, veel dossiers raken steeds nauwer met elkaar verweven. Het vergt dan ook een integrale benadering om de doelstellingen van het Europees milieubeleid te verwezenlijken; concreet gaat het dan om het leggen van verbinding tussen de circulaire economie, grondstoffentransitie, duurzame voedselproductie, duurzame mobiliteit en het vinden van een goede balans tussen het beschermen en benutten van de leefomgeving. Om te verduidelijken hoe deze transitie gepaard kunnen gaan met ambitieuze Europese milieudoelstellingen is in de Bestuurlijke Adviescommissie Milieu Toezicht en Handhaving (BAC MTH) van het IPO een groeidocument vastgesteld door de provincies. Dit groeidocument vormt de leidraad voor de lobbyinzet op milieubeleid in Brussel voor de twaalf provincies. We hanteren daarbij drie uitgangspunten: beleidsintegratie, versterking van uitvoeringskracht en ruimte voor maatwerk.

Het belang van Europa in 2022 voor de provincie Utrecht

We leven in een bijzondere tijd vol grote uitdagingen. We zijn nog altijd herstellende van de gevolgen van de coronapandemie en tegelijkertijd liggen er grote maatschappelijke opgaven voor ons. Sommige van deze opgaven, zoals de klimaatcrisis en de transitie naar een circulaire economie, kunnen we alleen op Europese schaal oppakken. Ook voor het herstel van de coronacrisis, die helaas nog steeds grote consequenties heeft voor het reizen, werken en zakendoen in Europa, is die Europese samenwerking van belang. Vanzelfsprekend trekken we daarin graag op met de Randstadprovincies die voor dezelfde uitdagingen staan.

Europees Herstelfonds

Hoewel de Utrechtse economie sneller herstelt dan verwacht, en voor een groot deel zelfs alweer terug is op het niveau van vóór de crisis, zijn er nog altijd sectoren die het zwaar hebben. Ondernemers hebben minder vertrouwen in de toekomst dan voorheen en ruim 10 procent van de ondernemers heeft extra financiering nodig. Het Europese Herstelfonds is daarbij zeer waardevol en kan daadwerkelijk helpen om de provinciale economie te versterken. Zeker nu nieuwe varianten van het coronavirus zorgen baren voor de toekomst.

Fit For 55

De klimaatverandering dwingt ons ertoe om toekomstgericht aan de slag te gaan. We herinneren ons allemaal de beelden van de verwoestende overstromingen - afgelopen zomer - in het zuiden van het land, net als de valwind in het Utrechtse Leersum. We moeten het tij keren. Vanzelfsprekend maken wij ons als provincie, samen met partners, organisaties en medeoverheden, hard om klimaatrampen te voorkomen. Maar veel zal op Europees niveau moeten gebeuren. Wij voelen ons hierin gesteund door de Fit For 55-aanpak die de Europese commissie voorstelt. Dit pakket met voorstellen en maatregelen kan er daadwerkelijk voor zorgen dat we de CO2-reductiedoelstelling voor 2030 en in 2050 het eerste klimaatneutrale continent ter wereld zijn.

Circulaire samenleving

De provincie Utrecht wil in 2050 een circulaire topregio zijn. Een regio waar efficiënt wordt omgaan met grondstoffen en producten, een regio zonder afval. Onze focus ligt hierbij op het versnellen en uitbouwen van goede initiatieven, het ombouwen van bestaande processen en het beheerst afbouwen van activiteiten die strijdig zijn met de leidende principes. Maar ook hierbij hebben we elkaar hard nodig. We hopen dan ook dat Europa op de lange termijn onze inzet op circulaire economie zal versterken.

Om maximaal Europese hulp te krijgen bij het bereiken van onze doelen, is het belangrijk om een duidelijke stem in Brussel te hebben. Het afgelopen jaar hebben we, om maximaal resultaat te behalen, die stem versterkt met de hulp van partners en andere Randstadprovincies. Dat hopen we volgend jaar ook te doen.

Robert Strijk
Gedeputeerde provincie Utrecht
Financiën, Organisatie, Economie en Europa

Inhoudelijk thema 2: Voedsel, land- en tuinbouw, platteland, natuur en biodiversiteit

Het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), de “Farm-to-Fork” strategie (F2F), de Europese Biodiversiteitsstrategie en de langetermijnvisie voor plattelandsgebieden spelen een belangrijke rol bij de grote duurzaamheidsuitdagingen op het gebied van klimaat, water-, bodem- en luchtkwaliteit, stikstof en biodiversiteit. Tegelijkertijd benadrukt de Europese Commissie het belang om oog te houden voor voldoende en kwalitatief goed voedsel, als ook voor de leefbaarheid van landelijke gebieden. En uiteraard moet dit alles de natuur niet schaden; er is steeds meer aandacht voor herstel en bescherming van natuurgebieden.

Terugblik

De Europese Commissie heeft in 2021 de Bossenstrategie en de Bodemstrategie gepubliceerd. Beide documenten zijn onderdeel van de Europese Green Deal en de biodiversiteitsstrategie voor 2030. Ze bevatten voorstellen om de Europese doelstelling van een reductie van 55% broeikasgas te realiseren t.o.v. het jaar 1990. In de Bossenstrategie gaat het vooral om het belang van bos bij het verminderen van broeikasgassen. De strategie beschrijft maatregelen voor het herstel, behoud en duurzaam beheer van bossen in de Europese Unie. De Bodemstrategie gaat over het realiseren van een gezonde bodem. Ook hier gaat het over maatregelen voor bescherming, herstel en duurzaam gebruik.

In oktober 2021 is de Farm-to-Fork strategie aangenomen in zowel de Europese Raad als het Europees Parlement; dit geeft de EC het mandaat om de al eerder aangekondigde wetgevingsvoorstellen te publiceren. Deze wetgevingsvoorstellen gaan over duurzame voedselsystemen en het stimuleren van lokale voedselproductie, over meer biologische landbouw en bevatten doelstellingen voor het verminderen van gebruik van pesticiden.

In het Comité van de Regio's is gedeputeerde Zaal lid van de commissie Natuurlijke Hulpbronnen (NAT). Deze commissie adviseert de Europese Commissie, de Europese Raad en het Europees Parlement over de bovenstaande dossiers en voorstellen van de Europese Commissie. Gedeputeerde Zaal heeft steeds benadrukt, recent nog in een reactie op het adviesrapport over Biologische landbouw, dat circulaire productie het ultieme duurzame systeem is. Met andere woorden, naast de biologische landbouw zijn er ook andere milieuvriendelijke en emissiearme productiesystemen, vooral in bijvoorbeeld de hoogtechnologische tuinbouwsector. In die sector vindt optimaal verwaarding van biomassa en reststromen plaats tot circulaire biobased producten.

In december 2021 is een akkoord bereikt over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor 2023 – 2027. Het akkoord zorgt ervoor dat de komende jaren de Europese landbouw eerlijker en groener wordt. Een kwart van de directe betalingen aan boeren is voor duurzame en klimaatbestendige landbouwpraktijken. In de Nationaal Strategische Plannen (NSP) kan elke lidstaat aangeven waar voor hen de behoeftes liggen en hoe de lidstaat invulling geeft (ook financieel) aan dit akkoord. Eind december 2021 dient Nederland het Nationaal Strategisch Plan in bij de Europese Commissie. Na beoordeling van alle nationale plannen door de Commissie, start de uitvoering van het nieuwe GLB in 2023.

Op 15 december 2021 kwam het EC-voorstel rondom koolstoflandbouw uit. Een relevant onderwerp voor provincies, aangezien het opslaan van koolstof in de landbouwbodem een belangrijk onderdeel is van het GLB en bijdraagt aan de realisatie van de Europese klimaatopgaven. Het voorstel legt de nadruk op acties om koolstoflandbouw als een nieuw en groen verdienmodel naar voren te schuiven voor boeren en tuinders.

Vooruitblik 2022

In het eerste kwartaal van 2022 wordt een herziening verwacht van de EU-regels met betrekking tot duurzaam gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Het verminderen van het gebruik van

pesticiden werd reeds aangekondigd in de F2F strategie. Het doel van deze herziening is om in 2030 50% minder gebruik te maken van deze bestrijdingsmiddelen. Dit draagt bij aan verduurzaming van de land- en tuinbouw.

In 2022 wordt een pakket maatregelen verwacht rondom natuur, eerder aangekondigd in de Biodiversiteitsstrategie. Dit voorstel, genaamd “*protecting biodiversity: nature restoration targets*”, werd eerder aangekondigd voor eind 2021, maar is doorgeschoven naar 2022.

Relevantie provincies

Provincies hebben een grote rol in het Nationaal Strategisch Plan, o.a. als cofinancier. Provincies schrijven, met het Rijk en de waterschappen mee aan het NSP vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid. Op die manier dragen provincies bij aan de realisatie van de provinciale plattelandsdoelen. Net als dat de provincies verantwoordelijk zijn voor het natuurbeleid en daarmee samenhangend voor de biodiversiteit in de eigen regio.

Inhoudelijk thema 3: Duurzame energie

Energieproductie en -gebruik zijn verantwoordelijk voor 75% van alle CO₂-emissies in de EU¹. Het versnellen van de overgang naar een groener energiesysteem is volgens de Europese Commissie dan ook van cruciaal belang voor het realiseren van de Green Deal doelstellingen. Energie is duurzaam wanneer het opgewekt wordt door energiebronnen die weinig milieuschade met zich meebrengen en herbruikbaar zijn.

Terugblik 2021

In 2021 publiceerde de Europese Commissie, als onderdeel van het Fit for 55-pakket, een aantal voorstellen voor herzieningen van richtlijnen op het gebied van duurzame energie om deze in overeenstemming te brengen met de doelstelling om de CO₂-uitstoot tegen 2030 met ten minste 55% te verminderen. Het betrof onder andere de Richtlijn hernieuwbare energie (RED-richtlijn) en de Energie-Efficiëntie Richtlijn (EED-richtlijn).

Het voorstel voor de herziene RED-Richtlijn heeft als algemene doelstelling dat in 2030 40% van de energie uit hernieuwbare bronnen moet komen. Er worden specifieke streefcijfers voorgesteld voor het gebruik van hernieuwbare energie in vervoer, verwarming en koeling, gebouwen en industrie. Het algemene doel van de EED-richtlijn is het verminderen van het energieverbruik in de EU. De herziene EED-Richtlijn bevat onder andere nieuwe doelstellingen voor het efficiënt gebruik van energie voor 2030.

Vooruitblik 2022

In het werkprogramma van de Europese Commissie zijn geen nieuwe voorstellen aangekondigd op het gebied van duurzame energie. Er is wel sprake van het voortzetten van de implementatie van de Richtlijn hernieuwbare energie en de Energie-Efficiëntie Richtlijn. Bepalingen uit deze richtlijnen zullen moeten worden verwerkt in regionale of provinciale energieprogramma's.

Relevantie provincies

De EED-richtlijn is om meerdere redenen van belang voor provincies; hij raakt onder andere aan thema's als de gebouwde omgeving, aanbesteden en Europese fondsen. Ook kan energie-efficiëntie een rol spelen bij vergunningsprocedures.

Inhoudelijk thema 4: Industriebeleid en MKB

Het Europese industriebeleid ondersteunt de transformatie naar een meer duurzame, digitale, veerkrachtige en wereldwijd competitieve economie.

¹ Factsheets on the European Green Deal, Europese Commissie, 11 december 2019.

Terugblik 2021

In mei 2021 presenteerde de Europese Commissie een update van de Europese industriestrategie van maart 2020. Vanwege de COVID-19 pandemie kon de oorspronkelijke industriestrategie snel een update gebruiken. De nieuwe Europese industriestrategie bevestigt de prioriteiten uit de oorspronkelijke strategie en vult deze aan met de lessen die getrokken zijn uit de coronacrisis. Ook wordt in de nieuwe strategie meer nadruk gelegd op het belang om de groene en digitale transitie te versnellen. De industriestrategie omvat ook een specifieke strategie om middelgrote en kleine ondernemingen (MKB) te ondersteunen.

In 2021 lanceerde de Europese Commissie een eerste jaarlijks Interne Markt rapport met een analyse van de 14 industriële ecosystemen², waarin in kaart is gebracht hoe elk van die sectoren eruit ziet in Europa, wat de huidige uitdagingen zijn en welke tools er al voorhanden zijn of in de toekomst nodig zullen zijn.

Gedeputeerde Baljeu was als drievoudig rapporteur verantwoordelijk voor het advies van het Comité van de Regio's over het Europese industriebeleid. Het advies benadrukt en dringt aan op een plaatsgebonden aanpak van Europees industriebeleid. Regio's hebben de triple helix ecosystemen (de samenwerkingsverbanden tussen overheden, ondernemingen en kennisinstellingen) om de klimaatdoelen, de energietransitie en de circulaire economie mogelijk te maken. Deze samenwerkingsverbanden kunnen zij aanwenden om de transitie van de industrie te ondersteunen en te versnellen. Daarbij zijn er randvoorwaarden, zoals digitalisering, nieuwe vaardigheden voor de beroepsbevolking en de concentratie op onderzoek en innovatie, die van belang zijn voor een succesvol industriebeleid. Vervolgens is door de COVID-19 pandemie en de daaropvolgende economische crisis nog duidelijker geworden dat onze regionale en nationale economieën sterk met elkaar verweven zijn. Daarom heeft Gedeputeerde Baljeu opgeroepen in haar opinie om een herziening van het Commissievoorstel en aangegeven dat er steun moet komen voor de industrie om uit de crisis te komen.

Vooruitblik 2022

In het eerste kwartaal van 2022 wordt de lancering verwacht van de European Chips Act. Het betreft een wetgevend initiatief dat onder meer is bedoeld om de economie van de Europese Unie veerkrachtiger te maken.

In het derde kwartaal van 2022 komt de Europese Commissie met een wetgevend initiatief om de toegang tot kapitaal te vergroten voor middelgrote en kleine ondernemingen. Dit initiatief kan helpen om de regionale economie een impuls te geven.

Relevantie provincies

Provincies hebben een belangrijke, stimulerende rol in het realiseren en versnellen van de transitie naar een concurrerende en duurzame industrie in de regio.

Thema 5: Regionale ontwikkeling en de Europese begroting

De Europese lange termijn begroting wordt elke zeven jaar vastgesteld via het meerjarig financieel kader (MFK). Het huidige MFK loopt van 2021 tot en met 2027. In deze periode is 1.074 miljard euro beschikbaar. Daarnaast is 750 miljard euro extra beschikbaar om landen te helpen bij het herstel na de coronacrisis via het Europese Herstelfonds.

² Een industrieel ecosysteem bevat alle spelers die actief zijn in een waardeketen. De 14 industriële ecosystemen zijn: bouw, digitale sector, gezondheid, agrovoedingssector, hernieuwbare energie, energie-intensieve industrieën, vervoer en automobiellindustrie, elektronica, textiel, ruimtevaart en defensie, culturele en creatieve sector, toerisme, buurt- en sociale economie, detailhandel.

Ruim een derde van de Europese begroting (392 miljard euro) is gereserveerd voor de investeringsprogramma's van het Europese Cohesiebeleid. Doel hiervan is het stimuleren van regionale ontwikkeling. De investeringsprogramma's zijn onder andere gericht op banencreatie, innovatie en de groene en digitale transitie. De programmaperiode van de huidige investeringsprogramma's loopt gelijk met het MFK en duurt van 2021 tot 2027.

Terugblik

Het jaar 2021 stond in het teken van de start van de nieuwe programmaperiode 2021-2027. In Nederland werd begonnen met de implementatie van verschillende cohesie- en herstelfondsen. Daarnaast kwam er in 2021 goedkeuring voor de Brexit Adjustment Reserve (BAR) om lidstaten en de zwaarst getroffen sectoren in staat te stellen de onvoorziene en negatieve gevolgen van de Brexit op te vangen. Hiervoor is 5 miljard euro beschikbaar. In HNP/IPO verband is actieve lobby gevoerd op deze fondsen in Brussel en in Den Haag. Zo heeft gedeputeerde Michiel Rijsberman meerdere lobbyacties geïnitieerd met als doel om provincies meer te betrekken bij de uitvoering van de Brexit Adjustment Reserve (BAR) en de Recovery en Resilience Facility (RFF).

Vooruitblik

In 2022 worden weinig EU-initiatieven verwacht op regionaal beleid. We signaleren de uitkomst van het debat over het 8e Cohesieverslag op relevantie voor de lobby voor de volgende programmaperiode vanaf 2027. We volgen nauwgezet de implementatie in Nederland van de Europese Structuur en Investeringsfondsen (ESIF), de Recovery and Resilience Facility (RFF), de Brexit Adjustment Reserve (BAR) en de Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe (ReactEU). Eventuele vertragingen of administratieve obstakels en ook goede ervaringen kunnen we benutten voor de beïnvloeding van de volgende generatie investeringsfondsen.

Relevantie provincies

De EU investeringsprogramma's bieden een belangrijke financiële impuls voor de provincies en hebben een positieve impact op de regionale economie.

Thema 6: Transport en mobiliteit

Het Europese transportdossier gaat over personen- en goederenvervoer door de lucht, over de weg, het spoor, de binnenvaartwegen en maritieme vaarwegen. Toegankelijke, veilige, slimme en groene mobiliteit mogelijk maken voor iedereen in de EU is daarbij het belangrijkste uitgangspunt van het Europees beleid.

Terugblik

Op 14 december 2020 publiceerde de Europese Commissie de Europese Strategie voor Duurzame en Slimme Mobiliteit. Deze strategie vormt de doorvertaling van de Green Deal naar de transportsector. De strategie is gebaseerd op drie pijlers: duurzame, slimme en veerkrachtige mobiliteit. De voornaamste doelstelling is het reduceren van de CO₂-uitstoot in de transportsector met 90% in 2050. Daarnaast zijn er diverse concrete doelstellingen vastgesteld voor 2030, 2035 en 2050.

Op 14 juli 2021 publiceerde de Europese Commissie als onderdeel van het "fit for 55"-pakket een verordening met bindende doelstellingen voor het aanbod van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen. Het gaat onder andere om doelstellingen voor de beschikbaarheid van laad- en tankstations voor elektrische en waterstofvoertuigen. Daarnaast heeft de Europese Commissie twee voorstellen gedaan die lidstaten verplichten om een steeds groter aandeel van duurzame brandstof op te nemen in de energiemix voor schepen en vliegtuigen.

Op 14 december 2021 publiceerde de Europese Commissie vier voorstellen op het gebied van mobiliteit. Ten eerste gaat het om de langverwachte herziening van het Trans-Europees netwerk voor Transport (TEN-T). Het TEN-T kader brengt de belangrijkste transportcorridors van Europa in

kaart en stelt ontwikkel- en inspanningsverplichtingen aan lidstaten voor 2030, 2040 en 2050. Ten tweede gaat het om een actieplan om het Europese spoorwegnet geschikter te maken voor grensoverschrijdend personenvervoer. Ten derde gaat het om een herziening van het pakket voor stedelijke mobiliteit. Dit is relevant omdat dit gepaard gaat met de verplichting tot het hebben van een duurzaam stedelijk mobiliteitsplan. Ten vierde gaat het om een herziening van de richtlijn over Intelligente Transportsystemen (ITS).

Vooruitblik 2022

Eind 2022 wordt het voorstel verwacht dat inzet op multimodale digitale mobiliteit. De herziening van de ITS-richtlijn en het voorstel over multimodale digitale mobiliteit zijn relevant voor provincies vanwege mogelijke consequenties voor slim verkeersbeheer, Mobility as a Service-concepten (Maas) of geconnecteerde, coöperatieve en geautomatiseerde mobiliteit.

Relevantie provincies

Het bereikbaar houden van de provincies door middel van een goed verbonden en veilig netwerk van infrastructuur is één van de kerntaken van de provincie. Met de vele stedelijke knooppunten, havens, treinstations en luchthavens in de Randstadprovincies hebben we binnen Nederland en Europa een belangrijke verantwoordelijkheid om een goede doorstroming voor passagier- en goederenvervoer mogelijk te maken.

Afsluitende opmerkingen

Sinds het aantreden van de Commissie Von der Leyen, draait het in Europa om de groene en digitale transitie. Toen de wereld getroffen werd door het coronavirus, heeft de Commissie zich eerst ingespannen om een gecoördineerd, gezamenlijk Europees antwoord op de noodsituatie te vinden, maar tegelijkertijd werd de koers niet veranderd. De tweeledige groene en digitale transitie staat nu zelfs nog centraler en er zijn nieuwe middelen gekomen om de transformatie te versnellen.

De ambitieuze doelstellingen voor de toekomst van Europa hebben grote raakvlakken met de kerntaken en het beleid van de provincies. Er staat veel te gebeuren en daarom is het van belang dat wij onze informatiepositie en onze signaleringsfunctie volledig inzetten. Vanuit de Randstadsamenwerking gaan we hier in 2022 vol energie mee aan de slag. Daarnaast zorgen we voor de samenwerking in Europese netwerken en binnen het Comité van de Regio's, zodat we tijdig ons geluid laten horen en waar nodig opkomen voor onze belangen.